

УДК 327:[323.15:342.725]:81'272(480)
DOI 10.30970/vir.2019.46.0.10361

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ФІНЛЯНДСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ. ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Ігор Зінько, Наталія Папіш

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000, тел. (032)231-41-51,
e-mail: igor_zinko@ukr.net, papish_n@yahoo.com*

Серед країн Європи за рівнем правового забезпечення та ефективністю національної політики вирізняється Фінляндська Республіка, чий досвід може бути повчальним для інших держав. Розглянуто особливості географічних, культурно-історичних та політичних передумов формування етнічного складу населення та мовного середовища у Фінляндії, проаналізовано особливості становлення та вдосконалення національної політики країни в сучасних умовах, які сприяють зміцненню демократичних засад управління та посилюють її міжнародний авторитет. Значну увагу приділено становленню і сучасному політико-правовому захисту фінської та шведської мов, які мають рівний офіційний статус. Розглянуто заходи держави щодо підтримки розвитку фінської та шведської мов, актуальні проблеми їхньої конкуренції та застосування в окремих сферах суспільного життя.

Досліджено механізми задоволення освітніх, культурних та інших потреб національних меншин – саамів, карелів, кале, татарів, євреїв, а також іноземців, серед яких головну увагу приділено росіянам, сомалійцям, естонцям та українцям. Особливе місце у національній політиці Фінляндії відведено малочисельній громаді саамів, які проживають розпорошено також у суміжних північноєвропейських державах і в Росії. Окремий фінський закон про саамську мову став важливим інструментом збереження ідентичності цього народу.

Зазначено, що окремі положення досвіду Фінляндії у забезпеченні мовної політики, в усебічному та оперативному врахуванні освітніх, інформаційних, культурних та інших потреб національних меншин можна використати для вдосконалення національної політики в Україні. Значну увагу звернено на фінський досвід використання шведської мови для аналогічної підтримки російської мови в Україні без надання їй офіційного статусу і чіткого відокремлення від політичного та інформаційного пресингу з боку Росії, а також практику захисту мови та культури саамів задля підтримки культурно-освітніх потреб малочисельних корінних народів нашої держави, насамперед кримських татар.

Ключові слова: Фінляндська Республіка; національна політика; офіційні мови; національні меншини; корінні народи; іноземці; міжнаціональні відносини; міжнародні відносини.

Моделі національної політики більшості європейських держав визначаються культурно-історичними та суспільно-політичними особливостями, що сформувалися у конкретній країні, а також залежать від мовної, культурної та освітньої політики держави з урахуванням міжнародних норм законодавства ООН, Ради Європи, ОБСЄ (НБСЄ), а для багатьох держав – і Європейського Союзу. Для розробки засад мовної політики і захисту прав національних меншин суттєве значення мають: Документ Копенгагенської наради Конференції з питань людського виміру НБСЄ (1990); Декларація ООН про права осіб, що належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин (1992); Європейська хартія регіональних мов та національних меншин, Ради Європи (1992) та Рамкова конвенція про захист національних меншин Ради Європи (1994); Гаазькі рекомендації щодо права національних меншин на освіту (1996); Ословські рекомендації щодо мовних прав національних меншин (1998); Лундські рекомендації про ефективну участь національних меншин у суспільно-політичному житті (1999). Правові засади мовної політики ЄС полягають не в тому, щоб підміняти діяльність країн-членів, а в підтримці й посиленні їхніх дій. Сьогодні мовна проблематика стала окремим напрямом політичної активності Європейського Союзу, її назва – EU Language Policy.

Фінляндська Республіка належить до держав, де національну політику (зокрема, у сфері мови, культури і освіти) вважають однією з найдосконаліших і збалансованих. Національні меншини країни та іноземці мають належне правове забезпечення, добрі організаційні умови та фінансову підтримку у задоволенні своїх потреб. Хоча не можна стверджувати, що у цій сфері суспільного життя країна не має складних проблем, над якими необхідно постійно працювати.

Станом на кінець 2016 р. населення Фінляндії перевищило 5,5 млн осіб [7]. У грудні 2015 р. вперше з 1990-х років відзначено зниження в країні чисельності фінів і збільшення на 7 % чисельності іноземців. У країну 2017 р. в'їхало на 8 тис. осіб більше, ніж її покинуло [8]. Отже, механічне зростання чисельності населення незначною мірою перекидає втрати від природної депопуляції населення, адже Фінляндія – єдина нордична країна, де впродовж останніх років фіксують перевищення смертності над народжуваністю.

Найчисельнішим народом країни є фіни – майже 4,9 млн осіб, або 89 % населення країни. Другим за чисельністю народом є фінські шведи (близько 291 тис. осіб – 5,3 %). Найбільші національні меншини Фінляндії (за останнім переписом населення 2011 р.): цигани (скандинавські кале) – (близько 10 тис. осіб); карели (від 10–12 тис. до 30 тис. осіб за неофіційними даними), саами (близько 8 тис. осіб). Найбільші групи серед іноземців становлять росіяни – 72,4 тис. осіб – 1,3 %, естонці – 48,1 тис. осіб – 0,8 %, сомалійці – 17,9 тис. осіб – 0,3 % [6].

Рідними мовами для жителів Фінляндії (станом на 31.12.2011 р.) є: фінська мова – 91,5 %, шведська мова – 5,4 %, інші мови – 4,5 %. За даними Статистичного центру, у Фінляндії проживало 245 000 носіїв іноземних мов (2011 р.) [6].

Стаття 17 Конституції Фінляндії 1999 р. говорить, що фінська і шведська є офіційними мовами республіки і що країна гарантує право всіх громадян використати рідну мову (фінську або шведську) в будь-яких офіційних відносинах з державою і місцевою адміністрацією [5]. Закон про мову прийнятий у Фінляндії ще 1920 р. і з тих пір зазнав численних поправок, однак 2003 р. прийнятий абсолютно новий закон. У ньому мовні права визначають як на персональному, так і на регіональному рівнях. Головний інструмент відстеження мовної політики перенесено на рівень муніципалітетів, в яких мовний статус залежить від статистичних даних про склад зареєстрованого населення. Відповідно до цього, муніципалітети можуть бути фінномовні, шведомовні або двомовні. Муніципалітет вважають двомовним, якщо в ньому проживає не менше 3 тис. представників мовної меншини, або їхня частка становить не менше 8 % від загальної кількості населення. Фінську і шведську мови використовують у всіх державних установах, цими мовами громадяни мають право звертатися до органів влади. Однак на Аландських островах єдиною офіційною мовою є шведська [5]. Юридично шведську мову у Фінляндії не можуть вважати мовою меншини.

В обов'язки державних відомств входить турбота про освітні та суспільні потреби як фінномовного, так і шведомовного населення, яку здійснюють за єдиним принципом. Та ж стаття Конституції гарантує право зберігати і розвивати рідну мову і культуру корінному народу Півночі – саамам, які розмовляють у Фінляндії трьома діалектами саамської мови, а також циганам. Закон встановлює також право саамів використовувати рідну мову при зверненні в державні служби. З 2009 р. споріднена фінській карельська мова отримала статус мови національної меншини, якою розмовляють близько 5 тис. осіб, а також випускають літературу. Загалом близько 1/3 шведського населення Фінляндії володіє двома мовами. На Аландських островах населення шведомовне. Фінська там – іноземна мова, менше поширена, ніж англійська; володіння нею, здебільшого, пасивне.

Загальна ситуація з освітою шведською мовою у Фінляндії вельми сприятлива. Однак навіть в освітній системі є деякі ознаки соціальної міноризації. Фінські шведи вивчають фінську мову в національних школах як іншу державну мову глибше, ніж фіни вивчають шведську; вони говорять фінською значно краще, ніж фіни говорять по-шведськи. Іншим фактом є те, що близько чверті учнів і студентів у шведській системі освіти Фінляндії походять з фінномовних сімей. Це означає, що шведська мова все ще має високий престиж, насамперед серед вищих соціальних верств міського населення. У Фінляндії видають одну загальнонаціональну щоденну газету шведською мовою (*Hufvudstadsbladet*) і багато місцевих. Шведською мовою на постійній основі видають п'ятнадцять газет, ведуть мовлення один загальнонаціональний

телевізійний канал і 6 місцевих. У країні функціонує 4 постійні шведські театри. Найстаріший університет країни – у м. Турку (Або).

Важлива організація, що слугує потребам шведів Фінляндії поза системою освіти, – Шведська Асамблея Фінляндії (консультативний орган, що налічує 75 делегатів). Асамблея, яка збирається один раз на рік, має своїм завданням турботу про права та інтереси шведського населення Фінляндії, зокрема, щодо мови, освіти та інформації. Шведську Народну партію можна також розглядати як політичну організацію, що працює для шведського населення Фінляндії. Вона має 12 місць у фінському парламенті, і за неї голосує більшість фінляндських шведів [11].

Обов'язковість вивчення шведської мови по території країни громадські організації піддають критиці, хоча її обґрунтовують тим, що, відповідно до вимог закону про мову, для працевлаштування на деякі посади необхідне знання шведської. Крім того, відзначається провідна роль шведської мови у Скандинавії, а також як органічного складника фінської політичної ідентичності та культури. Викладання шведської в школах критикують ще й тому, що в підсумку не вдається здобути належного рівня володіння нею. Шведомовні школярі починають вивчати фінську мову з третього класу загальноосвітньої школи, а більшість фіномовних школярів вивчає шведську тільки з сьомого по дев'ятий класи. Водночас серед багатьох фінів як іноземну щораз більше використовують англійську мову; вона поступово витісняє шведську у спільних скандинавських справах. Загалом газета The New York Times назвала шведів Фінляндії найбільш випеченою меншиною у Європі [2].

Фінські карели – субетнічна група фінів, яка проживає у фінській Карелії (адміністративно – у провінціях Південна і Північна Карелія) і є нащадками племені корела, територія проживання яких у XIII–XVII століттях перейшла під владу Швеції, і нащадками карельських переселенців з територій, що відійшли СРСР після Зимової війни. В країні працює багато карельських організацій, які займаються збереженням культурної ідентичності фінських карелів, організують мовні курси, свята, вечори пам'яті. За оцінками спеціалістів, карельською мовою тією чи іншою мірою володіє 11–12 тис. осіб, переважно це люди похилого віку. Взимку 2009 р. уряд Фінляндії включив карельську мову до списку офіційних мов малих народностей.

Саами Фінляндії – частина саамського народу, одна з національних меншин країни. Загальна чисельність фінських саамів становить 9 350 осіб. Здебільшого вони проживають на території провінції Лапландія в Саамському регіоні.

Саамське населення, згідно з § 17 чинної Конституції країни, має право на збереження і розвиток своєї мови і культури. У цьому ж параграфі Конституції закріплено право саамів користуватися рідною мовою в органах влади. Крім того, згідно з § 121 Конституції, на території Саамського регіону саами мають автономію в питаннях мови і культури [5]. У селищі Інарі розташований Саамський парламент – виборний вищий політичний та представницький орган культурного самоврядування саамів Фінляндії. Парламент має право вносити законодавчі ініціативи, а також робити заяви з питань, які підпадають під його

юрисдикцію. Саамський парламент – єдиний у Фінляндії орган, що має право висловлювати офіційну точку зору саамів з питань, які зачіпають життя саамського населення цієї країни. До компетенції саамського парламенту Фінляндії належать питання культури саамів, саамських мов, а також питання, що визначаються статусом саамів як одного з корінних народів. Саами користуються у Фінляндії культурною автономією, держава виділяє кошти на підтримку і розвиток цієї самобутньої культури. Однією з проблем розвитку і впровадження саамської мови є існування трьох відмінних мовних діалектів, кожен з яких претендує на презентацію усіх саамів країни. З 1983 р. саамську мову викладають як предмет у школах регіону. Над проблемами погодження мовних норм працює Саамський навчальний центр. З 1992 р. набув чинності «Закон про саамську мову», відповідно до якого всі рішення парламенту, що стосуються саамського питання, необхідно публікувати ще й саамською мовою [1].

Кале, також **каале** (циг. чорні, смагляві) – циганська група, яка проживає на території Швеції та Фінляндії. Розмовляють діалектами, близькими до балтійських циган, однак зараз більшість з них користується різними діалектами фінської мови. Чисельність скандинавських кале у Фінляндії – близько 10 тис. осіб. Фінські каале 1995 р. визнані національною меншиною Фінляндії (разом з саамами). Фінські цигани мають власну символіку – національний гімн і національний прапор. З грудня 1992 р. Головне управління освіти Фінляндії визначило умови викладання циганської мови у загальноосвітній школі, для цього необхідно набрати групу з не менше чотирьох дітей. З 1999 р. національна телерадіомовна компанія надає випуск новин циганською мовою.

Рада Європи у квітні 2011 р. у своїй доповіді, присвяченій мовам меншин, рекомендувала Фінляндії поліпшити рівень викладання циганської мови. Крім того, у ній міститься рекомендація надати вагомішу підтримку засобам масової інформації циганською мовою. У вересні 2012 р. Комісар Ради Європи з прав людини Нілс Муйжнієкс у своїй доповіді відзначав, що Фінляндія повинна посилити боротьбу з дискримінацією циган (також російськомовних і сомалійців) передусім, у сфері працевлаштування [10].

Російська меншина за чисельністю є третьою в країні, однак не має такого ж правового статусу, як корінні меншини. Вона формувалася з трьох відмінних за часом походження груп іммігрантів, отож тут говорять про так званих «старих» та «нових» росіян. До того ж, російськими переселенцями третьої хвилі тривалий час вважали групу інгерманландців з РФ та Естонії. Президент Мауно Койвісто навесні 1990 р. видав указ, за яким інгерманландців вважають репатріантами, адже їхня мова і культура дуже близькі до фінської.

Росіяни посилили старі і створили нові осередки культурного життя. У Гельсінкі віддавна існує фінсько-російська школа, а в багатьох школах на сході країни російську мову пропонували ввести як додаткову іноземну. Наприкінці 2013 р. законодавство Фінляндії для російськомовних школярів гарантувало викладання російської мови як додаткової іноземної. В країні російською мовою виходить декілька газет та журналів, а 1994 р. створений Форум

російськомовного населення Фінляндії, який займається координацією культурного, освітнього та громадсько-політичного життя серед російськомовного населення країни. Росіяни, як і багато інших меншин, входять до урядової Дорадчої комісії з етнічних відносин (ЕТНО), яка розпочала свою діяльність 1998 р. [4].

В естонців Фінляндії (понад 46 тис. осіб) спостерігаються менші можливості дати дітям освіту естонською мовою, ніж, наприклад, для росіян. В естонському реєстрі народонаселення налічують майже 68 тис. громадян Естонії, які проживають у Фінляндії, причому половина цієї кількості проживає в Гельсінкі. Спорідненість мови та культур, можливість постійно відвідувати історичну батьківщину несприятливо позначається на потребі створення інституцій, покликаних зберігати естонську мову. У Гельсінкі працює малокомплектна фінно-естонська загальноосвітня школа [3].

Євреї – одна з національних меншин Фінляндії (загальна чисельність – близько 1,5 тис. осіб). Здебільшого вони проживають у найбільших містах країни. Станом на кінець 2011 р. у Фінляндії є одна єврейська школа, де програма навчання спільна для всіх шкіл країни, але є додаткові заняття з івриту, єврейської традиції та історії. У школі навчається 90 осіб. Школу субсидує держава.

Фінські татари – етнічна меншина у Фінляндії чисельністю близько 1000 осіб. Більшість фінських татар живе в містах Гельсінкі, Турку і Тампере. Татари повністю інтегровані у фінське суспільство і вільно володіють, крім рідної мови, ще фінською, іноді – шведською [1].

Українська громада у Фінляндії є відносно молодого, нечисельною, проте згуртованою; вона сформувалася здебільшого за рахунок еміграції і налічує близько 5 тис. осіб. Об'єднання українців: «Товариство українців у Фінляндії» засновано 1997 р. Основним напрямом роботи Товариства є згуртування українців між собою, поширення української культури, підтримка української мови. У січні 2016 р. у Гельсінкі розпочала роботу українська недільна школа «Веселка». Відділення товариства працюють також у Турку і Тампере [9].

З 1 травня 2004 р. в країні діє **закон «Про іноземних громадян»**, що регламентує процесуальні норми і порядок розгляду заяв на отримання дозволу на проживання, механізми оскаржень рішень тощо. Дозвіл на проживання потрібний усім іноземним громадянам, чий період перебування у Фінляндії перевищує 3 місяці (за винятком громадян ЄС і прирівняних до них осіб).

Якщо серед нової хвилі біженців переважають вихідці з Іраку та Сирії, то протягом 90-х років найбільшою групою, для якої створена система імміграційних преференцій, були **сомалійці**. Зараз їхня чисельність становить майже 17 тис. осіб. Для них створені сприятливі соціальні умови, в тому числі й надання базової освіти рідною мовою. Однак зараз у середовищі сомалійців, які здебільшого зуміли адаптуватися до нового мовно-культурного середовища, фіксують найвищий відсоток безробіття.

Перебування у Фінляндії біженців визначається законодавством з інтеграції. Прийом біженців (надання житла, грошей на соціальні витрати, послуги

перекладача, охорона здоров'я, освіта, деякі культурні послуги) організують муніципальні служби. У Фінляндії 2015 р., як і в багатьох інших країнах Європи, спостерігався різкий стрибок числа прохачів притулку. За даними Імміграційної служби Фінляндії, у країну 2015 р. прибуло понад 32 тис. біженців (за весь 2014 р. їхня чисельність становила 4 тис. осіб) [8].

Різке збільшення кількості людей, які розмовляють іноземними мовами, перемістило в центр політико-мовної дискусії питання щодо соціальної інтеграції та права людини на рідну мову і культуру. Закон гарантує приїжджим право на вивчення фінської або шведської мов. Метою підвищення мовних навичок мігрантів є подальше працевлаштування, яке відіграє важливу роль у їхній адаптації у фінському суспільстві. З іншого боку, шкільне навчання спрямоване на підтримку мовних і культурних прав дітей-мігрантів. Викладання рідної мови нарівні з державними мовами є засобом створення практичної двомовності. Іншомовний учень може вивчати свою рідну мову протягом усього освітнього процесу в школі, йому гарантують право отримання додаткового навчання своєю мовою. Держава бере участь у витратах цієї сфери освіти відповідно до закону «Про фінансування освіти і культури». Право на забезпечення перекладу при спілкуванні з держслужбами регулюють окремо закон про адміністративні процедури та інші нормативні акти, що стосуються діяльності органів влади. Однак поява великих груп біженців із відмінних у мовному і культурному відношенні регіонів світу зумовлює брак вчителів і кваліфікованих перекладачів, хоча навіть і в цьому випадку держава намагається оперативно реагувати на проблему [1].

Досвід національної політики Фінляндської Республіки, попри значні географічні, культурно-історичні та суспільно-політичні відмінності з Україною, може бути корисним і для нашої держави, оскільки багато правових положень, насамперед у частині мовного законодавства, вважають найефективнішими, а захист інтересів національних меншин там постійно вдосконалюють, що не лише відповідає вимогам міжнародного та європейського права, а й слугує зразком для багатьох держав і міжнародних організацій. Політико-правові умови в сучасній Україні, стан двосторонніх відносин з окремими державами, насамперед з Російською Федерацією, рівень соціально-економічного розвитку та інші обставини не дають змоги безпосередньо екстраполювати досвід Фінляндії у сфері захисту інтересів національних меншин, зокрема, в частині мовної політики.

Українська реальність у сфері національних відносин перебуває у вирішальній залежності від двох головних чинників – внутрішньої політичної нестабільності та потреби практичного і конструктивного, а не лише декларованого правового захисту мов, причому, як це не парадоксально, насамперед української мови. Зокрема, Верховна Рада України у лютому 2014 р. на хвилі протестних виступів населення України відмінила Закон «Про засади державної мовної політики» № 5029-VI (неофіційно відомий як «Закон Колесніченка–Ківалова», прийнятий Верховною Радою України 5 червня 2012 р.), який дозволяв використання в областях України тих регіональних мов,

якими розмовляє понад 10 % їхніх жителів. Цей закон мав відверто спекулятивний характер і насправді відводив українській мові другорядну роль у східних та південних областях України. У січні 2017 р. у парламенті України зареєстрували чотири законопроекти про державну мову. У вересні 2017 р. набув чинності Закон України «Про освіту», у якому найбільшого міжнародного розголосу і негативної реакції сусідніх держав здобула стаття про мови викладання у школах України. Відповідно до цього закону, у середніх і старших класах шкіл національних меншин поступово впроваджується викладання більшості предметів українською мовою, а національні мови, література і ще декілька предметів викладатимуть національними мовами. Тобто, у сфері мовної та освітньої політики ми формально віддалилися від сучасного досвіду Фінляндії, натомість більше відповідатимемо практиці національної політики окремих держав з виразним захистом мови титульного народу, зокрема, Польщі, Росії, Німеччини та інших.

Шведів, як найчисельнішу меншину Фінляндії з державним статусом шведської мови, не можна порівняти з набагато чисельнішою російською меншиною в Україні. Російська мова не є державною, а прирівняна за статусом до мов інших, значно менших за чисельністю меншин, хоча насправді вона дуже впливова і за рівнем практичного застосування у багатьох сферах суспільного життя, передусім на Сході та Півдні держави, виглядає сильнішою від української. Варто лише поглянути на полиці книгарень, або ж преси у будь-яких кіосках України. Шведи у Фінляндії почуваються рівноправними громадянами з достатньо розвиненими власними інституціями, що забезпечують їхні культурно-освітні та інші потреби і не вимагають жодної підтримки з боку сусідньої Швеції. Натомість культурно-освітнє життя росіян в Україні тривалий час визначалося інформаційною політикою та постійною підтримкою відповідних інституцій Російської Федерації та байдужим споглядальним ставленням з боку українського уряду. На наш погляд, розбудова успішних українських російськомовних культурно-освітніх інституцій для потреб російської меншини в Україні, за досвідом шведських у Фінляндії, повинна стати головним чинником відчутного відокремлення українських росіян від нав'язливих і деструктивних впливів Росії. Причому важливим інструментом такого відчуження могло б стати створення державного російськомовного каналу телебачення. Навіть за умови регламентування мовного режиму радіо- та телефіру поділ на україномовні та російськомовні програми доцільний. Це даватиме змогу поступово подолати залежність від поблажливого сприйняття двомовності та суржику з їхніми низькими і часто примітивними запитами. Цілком можливим вважаємо існування приватних російськомовних каналів радіо чи телебачення, проте з виразною проукраїнською позицією та з дотриманням відповідних квот і ліцензій на їхню діяльність. Аналогічним чином треба розділити інтернет-сайти, а в усіх багатомовних сайтах необхідно подавати українську мову першою за замовчуванням.

Ще одне дратівливе питання, яке треба було давно вирішити і де досвід Фінляндії є повчальним, – це законодавство про корінні народи та захист їхніх

інтересів. Проект закону «Про права корінних народів України» був розроблений лише навесні 2014 р., коли Крим уже анексувала Росія. Він стосується захисту комплексу інтересів корінних кримчан – кримських татар, кримчаків та караїмів. Однак він досі не прийнятий, а його практична спрямованість мінімізована через неможливість реалізувати головні положення в сучасних умовах. Головні представницькі органи кримськотатарського народу – Курултай та Меджліс – не можуть зараз повноцінно працювати. Фінський досвід вирішення проблем саамів міг би тут великою мірою згодитися.

Цікавим і багатим є досвід Фінляндії у соціалізації циганського населення, тепер правильніше називати їх ромами. Ромська тематика входить до числа пріоритетних проблем національної політики країн Європи, отож українським державним діячам, ученим і політикам варто відстежувати й імплементувати основні положення цієї політики.

Як би нам цього не хотілося, однак щораз гостріше поставатиме питання облаштування іноземців, які шукають в Україні кращого місця праці чи притулку від жахів війни. Незважаючи на те, що наша держава не знаходиться серед бажаних місць імміграції, однак чисельність таких людей поступово зростає. Показовим є, наприклад, зростання чисельності вірмен, яких 2001 р. під час перепису населення було майже 100 тис. осіб, а сьогодні – 300 тис. осіб. Так само до вирішення належить низка питань, пов'язаних з Угодою між Україною та ЄС про реадмісію. Знов-таки досвід Фінляндії тут може стати у нагоді. Загалом для вдосконалення етнічної політики в Україні цілком корисним міг би стати досвід діяльності фінської урядової Дорадчої комісії з етнічних відносин (ЕТНО).

Верховна Рада України 25 квітня 2019 р. ухвалила Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної», який зміцнює позиції державної мови в Україні. Він зобов'язує державних посадовців та представників бізнесу, освіти, медицини чи сфери послуг на достатньо доброму рівні володіти державною мовою. Що ж стосується використання мов національних меншин, то воно регулюється діючими Законами «Про національні меншини» та «Про освіту», які забезпечують можливості їхнього вивчення у національних школах. Президент Петро Порошенко 15 травня 2019 р. підписав закон про функціонування української мови як державної.

Отже, фінський досвід національної політики може наразі слугувати взірцем для гармонізації міжнаціональних відносин у середній за часом перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Рябина О. К.* Роль и место диаспор в политической системе современной Финляндии: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата политических наук / О. К. Рябина // Дипломатическая Академия МИД России. – Москва, 2010.
2. Lizette Alvarez, Finland Makes Its Swedes Feel at Home The New York Times DEC. 25, 2005.
3. Далекое не все проживающие в Финляндии эстонские дети изучают родной язык [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://rus.postimees.ee/.../daleko-ne-vse-prozhivayushchie-v-finlyandii-estonskie-deti-izuchayut-rodnoy-yazyk>.

4. Как русскоязычное население в Финляндии сохраняет родной язык [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://ru.exrus.eu/Kak-russkoyszchnoye-naseleniye-v-Finlyandii-sokhranyayet-rodnoy-yazyk-id54476392ae2015bd198b49cd>.
5. Конституция Финляндии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/1999/ru19990731.pdf>.
6. Население Финляндии // Информационный портал Finish.ru [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://finnish.ru/finland/state/vaesto.php>.
7. Население Финляндии впервые перешагнуло за отметку 5,5 млн [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://yle.fi/uutiset/osasto/novosti/naselenie_finlyandii_vpervye_pereshagnulo_za_otmetku_55 mln/9251168.
8. Население Финляндии продолжает расти за счет мигрантов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://zik.ua/ru/news/2017/10/24/naselenye_fynlyandyu_prodolzhaet_rasty_za_schet_mygrantov_1192155.
9. Українці у Фінляндії. Сайт посольства України у Фінляндській Республіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://finland.mfa.gov.ua/ukraine-finland/ukrainians-in-finland>.
10. Финляндия, которую мы потеряли? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://sedov-05.livejournal.com/4496566.html>.
11. Шведы и шведский язык в Финляндии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.uoc.edu/euromosaic/web/document/suec/an/e1/e1.html>.

Стаття надійшла до редколегії 10.12.2018

Прийнята до друку 20.12.2018

NATIONAL POLICY OF THE REPUBLIC OF FINLAND. EXPERIENCE FOR UKRAINE.

Ihor Zinko, Nataliya Papish

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000, tel. (032)231-41-51,
e-mail: igor_zinko@ukr.net, papish_n@yahoo.com*

Republic of Finland stands out from other countries of Europe in terms of the level of legal protection and effectiveness of national policy, and therefore its experience may be instructive for other states. The article deals with the features of geographical, cultural and historical as well as political preconditions for the formation of the ethnic composition of the population and the language environment in Finland. Also, the peculiarities of the shaping and improvement of the national policy of the country, which helps to strengthen the democratic principles of governance and enhances its international authority are analyzed in modern conditions. Special attention is paid to the formation and modern political and legal protection of the Finnish and Swedish languages, both of which have equal official status. The state measures aimed at supporting the development of the Finnish and Swedish languages, the actual problems of their competition and application in specific spheres of public life are considered.

The mechanisms for meeting the educational, cultural and other needs of national minorities – Sámi, Karelians, Kalas, Tatars, Jews as well as foreigners, among whom the main attention being paid to Russians, Somalis, Estonians and Ukrainians, are investigated. A special place in the national policy of Finland is given to a small community of Sámi, who are also sparsely dispersed in the adjacent northern European states and Russia. A separate Finnish law on the Sámi language has become an important tool for preserving the identity of this people.

It is noted that certain provisions of the Finnish experience in ensuring language policy, the comprehensive and prompt consideration of the educational, informational, cultural and other needs of national minorities can be used to improve the national policy in Ukraine. Particular attention is drawn to the Finnish experience of using the Swedish language for similar support of the Russian language in Ukraine without giving it official status and a clear separation from political and information pressure from Russia, as well as the practice of protecting the language and culture of the Sámi for support of the cultural and educational needs of small indigenous peoples of our country, first of all Crimean Tatars.

Key words: the Republic of Finland; national policy; official languages; national minorities; indigenous peoples; foreigners; interethnic relations; international relations.